

Heliga Trefaldighets dag

Pastor Johannes Rydh

Predikan i Stockholm, 26 maj 2024

I Guds, Faderns + och Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Nåd vare med er, och frid från Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus.

Bön: Herre Gud, du Fader, Son och helig Ande! Vi lovar och prisar ditt heliga namn. Tack för att du låtit det bli känt bland oss, och att du genom dina profeter, apostlar och evangelister uppenbarat ditt Ord hos oss fattiga syndare. Låt oss också idag ta del av ditt saliggörande evangelium så att vi till sist får förenas med dig i himmelen. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext: Joh. 3:1–15

Vid den tiden fanns bland fariseerna en man som hette Nikodemus, en av judarnas rådsherrar. Han kom till Jesus om natten och sade: "Rabbi, vi vet att det är från Gud du har kommit som lärare, ty ingen kan göra sådana tecken som du gör, om inte Gud är med honom." Jesus svarade: "Amen, amen säger jag dig: Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike." Nikodemus sade: "Hur kan en människa födas när hon är gammal? Inte kan hon väl komma in i moderlivet och födas en gång till?" Jesus svarade: "Amen, amen säger jag dig: Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande. Var inte förvånad över att jag sade att ni måste födas på nytt. Vinden blåser vart den vill, och du hör dess sus, men du vet inte varifrån den kommer eller vart den far. Så är det med var och en som är född av Anden."

Nikodemus frågade: "Hur kan det ske?" Jesus svarade: "Du är Israels lärare och vet inte det. Amen, amen säger jag dig: Det vi vet talar vi, och det vi har sett vittnar vi om, och vårt vittnesbörd tar ni inte emot. Om ni inte tror när jag talar till er om det som hör jorden till, hur skall ni då kunna tro, när jag talar till er om det som hör himlen till? Ingen har stigit upp till himlen utom han som kom ner från himlen, Män-

niskosonen som är i himlen. Och liksom Mose upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på honom skall ha evigt liv."

Dagens festdag, den Heliga Trefaldighets dag, är tillägnad mysteriet om Guds eget väsen. Den högtidlighålls inte till minne av någon särskild händelse i frälsningshistorien, som så många andra tillfällen, utan vänder sig till den i Skriften uppenbarade läran om en enda Gud i tre olika personer; om Fadern, Sonen och den helige Ande. Skriften säger klart och tydligt: "Hör, Israel! Herren, vår Gud, Herren är en." (5 Mos. 6:4) Samtidigt beskrivs Fadern, Sonen och Anden som tre distinkta personer av samma väsen i en enda gudom.

Kyrkoårets stora helgdagar – julen, påsken och pingsten – har kommit och gått. De har talat till oss om hur Guds Son kommit till världen som vår frälsare, hur han som Guds eget offer vunnit förlåtelse för alla våra synder, och om hur den helige Ande förmedlar detta glada budskap och omvänder människors hjärtan. Först när vi är rustade i tron på julens, påskens och pingstens evangelium, på Kristi ställföreträdande laguppfyllelse och lidande, på den tillräknade rättfärdigheten som han därigenom har vunnit åt oss utan vår förtjänst, på syndernas förlåtelse som skänks oss i dopet, nattvarden och avlösningen, kan vi med rätta ögon betrakta vad Skriften talar till oss om Guds väsen.

Med vårt bristfälliga mänskliga förnuft kan vi inte förstå hur det kan hänga samman att Gud är en enda, men samtidigt tre olika personer. Det är för oss ett mysterium, om vilket vi endast kan instämma med S:t Pauli ord i episteltexten: "O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar." (Rom. 11:33)

Många har fåfängt försökt sig på att hitta en rationell förklaring, men sådana försök mynnar alltid ut i något som strider mot vad Bibeln lär. Att det egentligen bara är Fadern som verkligen är Gud, att de tre personerna bara är olika uppenbarelse sätt för samma gudomliga person, att Jesus bara var en vanlig människa som i dopet adopterades av Gud, eller någon av många andra liknande varianter.

Likväl hänger hela den kristna tron på treenighetens högheliga lära, och utan den så faller hela frälsningen. Den får inte förminska till en teologisk spetsfundighet för de lärda, som inte har någon betydelse för den kristne i sitt vardagliga liv. Därför inleds den Athanasianska trosbekännelsen, som i vår kyrka läses efter högmässan på denna dag, med orden:

Var och en, som vill bli salig, måste först och främst ha den allmänna kristna tron. Men den, som inte bevarar den ren och oförfalskad, går med säkerhet evigt förlorad. Den rätta kristna tron innebär, att vi dyrkar en enda Gud i tre personer och tre personer i en enda Gud.

Utan denna lära står man utanför den kristna kyrkan. De som med mänsklig fromhet förespråkar gemensamma gudstjänster med muslimer, judar och andra främmande religioner tillber inte den treenige Gud som Bibeln beskriver, utan en falsk avgud.

I dagens evangelium möter vi Nikodemus, en farisé som kom till Jesus om natten. Till skillnad från de flesta i hans parti var Nikodemus inte fientligt inställd mot Jesus. Han kallade honom vördnadsfullt för "rabbi" och erkände att det var Gud som hade sänt honom. Dock vågade han inte öppet visa detta för judarna, eftersom det säkerligen kunde föra med sig stora svårigheter. Senare, i samband med Jesu begravning, skulle han mer öppet ta ställning för Jesus.

Med Jesu undervisning till Nikodemus ska predikan idag fastställa följande:

1. Människan är i behov av pånyttfödelse.
2. Pånyttfödelse sker genom dopet.
3. Pånyttfödelsen leder till evigt liv.

1. Människan är i behov av pånyttfödelse

Fariséernas lära gick ut på att alla människor har två olika böjelser eller principer, en till det goda och en till det onda. Vidare kan människan fritt välja mellan dessa två. Genom att hänge sig till den goda böjelsen och följa Mose lag, och samtidigt bekämpa den onda böjelsen till synd, kan en människa bli frälst. Men den som syndar drabbas av Guds vrede och blir fördömd. Guds nåd är enligt fariseismen ingenting annat än den hjälp som Gud sänder för att bistå i denna ständiga kamp att välja rätt. Denna lära är alltså ingenting annat än en utpräglad gärningslära,

där människan själv ytterst är ansvarig för sin egen frälsning. Som hjälp för att kunna uppfylla lagen i allt hade de lagkloka fastställt ett stort antal riktlinjer och stadgar för vad som krävdes i olika situationer. I praktiken var det ett kraftigt förmildrande av lagens skärpa.

Även Nikodemus bekände sig till denna lära. Det var inte bara hyckleri, utan en verklig nitälskan för att göra det som Gud krävde. Han bemödade sig allvarligt att följa lagen. Ändå kände Nikodemus inte den sanne treenige Guden. Han hade inte insett djupet av sina synder. Han kände inte till någon ställföreträdande tillfyllestgörande. Därför blev Jesu undervisning mycket oväntad för honom.

Jesus sade: *"Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike."* Med detta underkände han alla mänskliga försök att på egen hand uppfylla lagen och förtjäna någon frälsning. Det krävs en andlig förnyelse, en pånyttfödelse, genom *"vatten och Ande"*. Utan detta går människan evigt förlorad. Den gamla människan kan inte förmå någonting gott: *"Det som är fött av köttet är kött."* Det finns ingen böjelse till det goda, ingen fri vilja att välja mellan ont och gott. Allt det bästa som människan kan uppbåda hör till "köttet", även den mest ärliga och ivriga vilja att följa Guds lag. Arvsyndens är så djup och så allvarlig att allt det människan gör utan tro är ondska och förkastligt inför Guds ansikte. Endast den som har blivit född på nytt av vatten och Ande kan få se Guds rike.

Detta var inte välkommet i Nikodemus öron. Inte kunde väl Jesus mena en andra, fysisk födelse, som ju är helt orimlig och onaturlig! Nog förstod han att Jesus talade med ett bildspråk. En andlig omvändelse var ju på sätt och vis det som fariseismen handlade om. Skillnaden låg i att den förväntade sig att människan själv skulle ta beslutet att överge det onda och välja det goda. Liknande tankegångar finner vi idag hos många reformerta, där upplevelsen av den egna avgörelsen för Kristus är central för omvändelsen. Men Jesus sade att det måste ske genom vatten och Ande, det vill säga genom Guds handling i dopet. Det var det som var så främmande för Nikodemus – och för alla människors förnuft. Otaliga villolärer har under kyrkohistorien följt fariséernas tankegångar.

2. Pånyttfödelse sker genom dopet

"Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike." Paulus skriver: *"Men när Guds, vår Frälsares, godhet och kärlek till männi-*

skorna uppenbarades, frälste han oss, inte för rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan på grund av sin barmhärtighet, genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande.” (Tit. 3:4–7)

Det är Gud som frälser oss genom sin stora nåd. Omvändelsen är inte något som människan själv väljer eller genomför, utan det är den helige Andes verk i oss genom nådemedlen. Den fallna människan, befläckad av arvsynden, kan inte ens sträcka sig efter den nåd som ges, utan det är helt och hållet ett Guds verk.

Genom dopets vatten dränks den gamla människan, och en ny människa tar vid. *”Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande.”* Ja, det sker inte bara genom vatten, utan Guds ord måste till. Genom dessa medel agerar den helige Ande, enligt det löfte som Gud har gett oss. Detta är det dop som Jesus befallde med orden: *”Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn.” (Matt. 28:19)* Här ser vi också evangelietextens särskilda anknytning till dagens högtid.

Exakt hur den helige Ande verkar i dopet och hur pånyttfödelsen sker talar inte Guds ord om. Jesus själv ger en liknelse från naturen: *”Vinden blåser vart den vill, och du hör dess sus, men du vet inte varifrån den kommer eller vart den far. Så är det med var och en som är född av Anden.”* Vi kan ställa upp meteorologiska ekvationer för att förutse väder och vind, men det är oberäkneligt och nyckfullt. Anden – som på grekiska är samma ord som vind – handlar efter sin gudomliga vishet och inte som vi vill.

Detta övertygade knappast Nikodemus. Jesus förebrådde honom och sade: *”Det vi vet talar vi, och det vi har sett vittnar vi om, och vårt vittnesbörd tar ni inte emot.”* Han som var en av Israels lärare förstod inte Guds ord och kunde inte ta till sig det.

3. Pånyttfödelsen leder till evigt liv

Jesus fortsatte och sade: *”Ingen har stigit upp till himlen utom han som kom ner från himlen, Människosonen som är i himlen. Och liksom Mose upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på honom skall ha evigt liv.”*

Här vittnar Jesus kraftfullt och tydligt att han är Guds enfödde Son, Människosonen, Messias. Genom att han blev en människa upptogs den mänskli-

ga naturen in i den heliga Treenigheten. Han är i himlen och samtidigt hos Nikodemus på jorden, såsom varande Gud. Kopparormen i GT, som Mose höjde över folket som straffats med giftormar för sin synd, var en förebild för Jesus. Den som hade blivit biten men som såg på kopparormen blev räddad. På samma sätt blev Kristus upphöjd på korset för att var och en som ser på honom i sin andliga nöd blir frälst från synden, och får evigt liv.

Hela evangeliets budskap sammanfattas i versen som följer vår text: *”Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv.” (Joh. 3:16)*

Den här natten gick Nikodemus sannolikt hem utan att ännu ha tagit till sig detta. Men vi ser att han längre fram försvarade Jesus inför de andra rådsmedlemmarna, och till slut öppet verkade som en lärjunge.

Så ska också vi lyssna till det saliggörande ordet. Då får vi till slut vara med i himmelens evighet där varje dag är en fest till den Heliga Trefaldighetens ära, långt efter det att julens, påskens och pingstens högtider har fullgjort sitt syfte.

Amen.

Högtidsbön: Helige, treenige Gud. Vi tackar dig att du genom ditt ord gjort dig känd för oss såsom vår Gud, och genom dopet upptagit oss till dina barn. O du vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du eviga kärlek. O du nåderike Frälsare, Herre Jesus Kristus, du vår visdom, vår rättfärdighet, vår helgelse och vår förlösning. O du Helige Ande, sanningens, barnaskapets och börens Ande. Dig, treenige Gud, lovar, ärar och tillber vi. Kom till oss och tag din boning i våra hjärtan. Verka i oss en sann tro och ett levande hopp, och låt oss en gång, med dina änglar och alla dina utvalda, få tillbe och tjäna dig i din himmelska helgedom. Amen.

Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Psalmer: 22, 292, 214, 23, 196, 192, 188, 12